

Κοινή Ομάδα Εργασίας Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών Άγιος Ειρηναίος

Ορθόδοξος Συγ-γραμματέας:

Καθηγ. Δρ. Νικόλαος Λουδοβίκος
Χορτιάτης 57010
Θεσσαλονίκη
Greece / Griechenland
Phone: +30-2310-348004
Telefax: +30-2310-300360
E-mail: nloudovikos@aeath.gr

Ρωμαιοκαθολικός Συγ-γραμματέας:

Dr. Johannes **Oeldemann**
Johann-Adam-Möhler-Institut f. Ökumenik
Leostr. 19 a, 33098 Paderborn
Germany / Deutschland
Phone: +49-5251-8729804
Telefax: +49-5251-280210
E-Mail: J.Oeldemann@moehlerinstitut.de

Ανακοινωθέν – Βιέννη 2008

Η Κοινή Ομάδα Εργασίας Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών Άγιος Ειρηναίος συνεδρίασε για πέμπτη φορά από τις 19 έως τις 23 Νοεμβρίου 2008. Κατόπιν προσκλήσεως του Ιδρύματος "Pro Oriente" συνήλθε στο Don-Bosco-Haus στη Βιέννη. Κατά την έναρξη της συνάντησής τους ο Πρόεδρος του Ιδρύματος "Pro Oriente", Δρ. Johann Marte, καλωσόρισε τα μέλη της Ομάδας Εργασίας και τόνισε τα κοινά ενδιαφέροντα του Ιδρύματος και της Ομάδας Εργασίας σε σχέση με το διάλογο ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών. Στο πλαίσιο μιας βραδιάς με δημόσιες διαλέξεις, που οργανώθηκε από το ίδρυμα "Pro Oriente", δύο μέλη της Ομάδας Εργασίας, ο Καθηγητής Δρ. Job Getcha και ο Καθηγητής Δρ. Hervé Legrand (και οι δύο από το Παρίσι) παρουσίασαν μία ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης και των υπόλοιπων προκλήσεων σ' αυτόν το διάλογο. Από τις αναλύσεις αυτές κατέστη σαφές ότι τα ζητήματα της κατανόησης της Εκκλησίας και της δομής της Εκκλησίας είναι οι βασικές πτυχές στο διάλογο μεταξύ ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών όπου πρέπει να επιτευχθεί περαιτέρω συνεννόηση.

Η πέμπτη συνάντηση της Ομάδας Εργασίας ήταν αφιερωμένη στο θέμα «Διδασκαλία και Πρακτική του Πρωτείου από το 16ο έως το 19ο αιώνα». Η Ομάδα Εργασίας συνέχισε μ' αυτόν τον τρόπο τη σειρά συζητήσεων στα πλαίσια της οποίας γίνεται η προσπάθεια, μ' ένα χρονολογικό πέρασμα μέσα από την ιστορία της Εκκλησίας, να επισημανθούν και να αναλυθούν οι εξελίξεις στην κατανόηση και στην πρακτική του Πρωτείου. Φέτος η Ομάδα Εργασίας ασχολήθηκε αφενός μεν με πτυχές του ρόλου του Παπισμού στην εποχή μετά τη Μεταρρύθμιση, αφετέρου δε με την ανάπτυξη των δομών Πρωτείου και των συνοδικών δομών εντός της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Οθωμανική και τη Ρωσική Αυτοκρατορία.

Παρόλο που οι μεταρρυθμιστές είχαν αμφισβητήσει έντονα το κύρος του Παπισμού, η Σύνοδος του Τριδέντου (1545-1563) δεν ασχολήθηκε άμεσα με το παπικό Πρωτείο και ως εκ τούτου παρέμεινε ανοιχτό το ζήτημα της αυθεντίας του Πάπα. Οι μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν από τη Σύνοδο του Τριδέντου στον τομέα της λατρείας, της κατήχησης και της θεολογικής εκπαίδευσης οδήγησαν ωστόσο σ' ένα συγκεντρωτισμό της αυθεντίας σχετικά με τη διδασκαλία στην Καθολική Εκκλησία, μέσα από τον οποίο ο θρόνος του Επισκόπου Ρώμης απέκτησε μεγαλύτερη βαρύτητα. Από τότε η πιστότητα στον παπικό θρόνο αποτελεί χαρακτηριστικό της ρωμαιοκαθολικής ταυτότητας.

Το ζήτημα του πώς θα αντιμετωπίσουμε σήμερα τα χαρακτηριστικά της ταυτότητάς μας, που έχουν αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια της ιστορίας, χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση στο διάλογο μεταξύ ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών. Σ' αυτήν τη διαδικασία πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψιν ποια εικόνα του άλλου έχουμε, κι αν αυτή η εικόνα αντιστοιχεί στον τρόπο που βλέπουν οι συνομιλητές μας τους εαυτούς τους.

Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, η δομή του Ρουμ-Μιλέτ (του ορθόδοξου μιλετιού / εθναρχίας) οδήγησε σ' ένα συγκεντρωτισμό στη ζωή της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Εξ ου και η Οθωμανική

περίοδος συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση της σημασίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου σε βάρος των άλλων Ορθοδόξων Πατριαρχείων που υπάγονταν σ' αυτό, σύμφωνα με το αστικό δίκαιο. Ως θεολογική αρχή, ωστόσο, η συνοδικότητα δεν απουσίασε ποτέ από τη συνείδηση της Εκκλησίας.

Η ανάπτυξη του εθνικισμού κατά το 19ο αιώνα είχε ως αποτέλεσμα τη συχνή έλλειψη σεβασμού θεμελιωδών εκκλησιολογικών αρχών στις Εκκλησίες μας. Η αρχή της εδαφικότητας αντικαταστάθηκε εν μέρει από μία εθνική αρχή, στην οποία, για παράδειγμα, αντέδρασε μία Σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη το 1872 καταδικάζοντας τον εθνοφυλετισμό.

Περισσότερο από ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας έχει βιώσει όλα τα πιθανά σκαμπανεβάσματα, την υποστήριξη αλλά και την καταδίωξη από τις κρατικές αρχές. Η ιστορία της δείχνει μ' αυτόν τον τρόπο καθαρά την εξάρτηση των Εκκλησιών από τους πολιτικούς παράγοντες, αλλά και αμφισβητεί την ισχύ τους, εφόσον, ακόμη και σε περιόδους πολύ έντονου κρατικού ελέγχου, η Εκκλησία κατάφερε να διατηρήσει μια πλούσια πνευματική ζωή.

Ιστορικές μελέτες μας έχουν δείξει ότι πολιτικοί και πολιτισμικοί παράγοντες έχουν επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη των εκκλησιαστικών δομών τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση. Αυτό σημαίνει ότι η ιστορική ανάλυση πρέπει να υιοθετήσει μία διεπιστημονική προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψιν και παράγοντες που, αν και δεν έχουν δογματική σημασία, επηρεάζουν ωστόσο στην πράξη την Εκκλησιολογία των Εκκλησιών. Πολλά προβλήματα, όπως η άσκηση κοσμικής εξουσίας, η τάση για συγκεντρωτισμό, και η μετέπειτα ιδιαίτερη έμφαση στην εθνική ταυτότητα, παρατηρούνται τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση. Τα προβλήματα αυτά απαιτούν κοινές απαντήσεις, οι οποίες μπορεί να βρεθούν μόνο μέσω μίας διαφοροποιημένης ιστορικής ανάλυσης.

Οι Εκκλησίες στην Ανατολή και τη Δύση έρχονταν συχνά αντιμέτωπες με τον ίδιο πειρασμό, αυτόν της σύνδεσης της ηγεσίας της εκκλησίας με την κοσμική εξουσία. Αυτή η διαπλοκή ενίσχυσε την εξουσία του πρώτου σε βάρος των συνοδικών δομών. Παρόλο που κατά περιόδους η συνοδικότητα υποχωρούσε στο παρασκήνιο, δεν ήταν ποτέ εντελώς απύσχα ως θεολογική αρχή από τη συνείδηση της Εκκλησίας.

Κατά την ερμηνεία της ιστορίας, θα πρέπει να αποφύγουμε τις εξιδανικεύσεις. Δε μας βοηθά να προχωρήσουμε, αν αναζητήσουμε στην ιστορία παραδείγματα που επιβεβαιώνουν τις ιδεατές εικόνες μας. Έτσι, η ύπαρξη και μόνο των συνόδων δεν αποτελεί επαρκές επιχείρημα για να αποδείξει την υλοποίηση της αρχής της συνοδικότητας.

Το παράδειγμα της θεολογικής αλληλογραφίας μεταξύ του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιερεμίας Β' και των θεολόγων της Μεταρρύθμισης στη Τυβίγγη στα τέλη του 16ου αιώνα δείχνει τη δυσκολία ενός διαλόγου που δε βασίζεται σ' ένα κοινό θεολογικό λεξιλόγιο. Από την ιστορική ανάλυση της αλληλογραφίας είναι σαφές ότι για έναν επιτυχημένο διάλογο είναι απαραίτητη μία συμφωνία σχετικά με τα κριτήρια της ενότητας της Εκκλησίας. Σ' αυτή θα συμπεριλαμβάνονται όχι μόνο θέματα ομολογίας, αλλά και εκκλησιολογικές αρχές.

Κάθε θεολογικός διάλογος έχει επίσης μία ερμηνευτική διάσταση και ως εκ τούτου πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν οι γλωσσικές διαφορές, οι τρόποι σκέψης και οι ιδιαίτερες προτεραιότητες των διαφόρων παραδόσεων. Αυτή η Ερμηνευτική μπορεί να αποκαλύψει διαφορετικές προσεγγίσεις, οι οποίες από την πλευρά τους εκφράζουν τον πλούτο της πίστεως και δεν αποκλείουν η μία την άλλη. Στην προσπάθεια για μία αμοιβαία κατανόηση των θεολογικών και νομοκανονικών εκφράσεων πρέπει επομένως να χρησιμοποιήσουμε τα μέσα της σύγχρονης Ερμηνευτικής, τα οποία μπορούν να μας βοηθήσουν να τοποθετήσουμε τους τρόπους έκφρασης του παρελθόντος στην ιστορική τους συνάφεια, να εντοπίσουμε τη διαχρονική αξία τους,

απαλλάσσοντάς τους από αναχρονιστικές πτυχές, κι έτσι να προσπαθήσουμε να επικαιροποιήσουμε το νόημα που ήθελαν να μεταδώσουν ("relecture").

Η Κοινή Ομάδα Εργασίας Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών Άγιος Ειρηναίος ιδρύθηκε το 2004 στο Paderborn (Γερμανία). Σ' αυτήν ανήκουν εικοσιέξι θεολόγοι, δεκατρείς ορθόδοξοι και δεκατρείς ρωμαιοκαθολικοί (από τη Βουλγαρία, τη Γερμανία, την Εσθονία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ολλανδία, την Αυστρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σερβία, την Ουκρανία και τις ΗΠΑ. Συμπρόεδροι της Ομάδας Εργασίας είναι ο Επίσκοπος Βρανίτσενο Δρ. Ιγνάτιος (Μιδιέ) και ο Επίσκοπος Magdeburg Δρ. Gerhard Feige (Γερμανία). Η δεύτερη συνεδρίαση της Ομάδας Εργασίας πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2005 στη Μονή Πεντέλης στην Αθήνα (Ελλάδα), η τρίτη συνάντηση το Δεκέμβριο του 2006 στο Αββαείο των Βενεδικτίνων στη Chevetogne (Βέλγιο) και η τέταρτη το Νοέμβριο του 2007 στο Βελιγράδι (Σερβία).

Στο κλείσιμο της συνεδρίασης συναντήθηκαν τα μέλη της Ομάδας Εργασίας με τον καθολικό Αρχιεπίσκοπο της Βιέννης, Καρδινάλιο Christoph Schönborn, όπως επίσης και με άλλους εκπροσώπους χριστιανικών Εκκλησιών και κοινοτήτων στη Βιέννη για να αλληλοενημερωθούν για τους στόχους της Ομάδας Εργασίας και την οικουμενική κατάσταση στη Βιέννη. Εκ μέρους της Ομάδας Εργασίας ο Επίσκοπος Δρ. Gerhard Feige ευχαρίστησε τον Αρχιεπίσκοπο Βιέννης και το Ίδρυμα "Pro Oriente" για τη φιλοξενία και την οικονομική υποστήριξη της συνεδρίασης. Η επόμενη συνάντηση της Ομάδας Εργασίας αναμένεται να πραγματοποιηθεί το Νοέμβριο 2009 στη Δαμασκό.

Πρόσθετες πληροφορίες:

Στη συνεδρίαση της κοινής Ομάδας Εργασίας Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών Άγιος Ειρηναίος στη Βιέννη έλαβαν μέρος από ορθόδοξης πλευράς: Επίσκοπος Βρανίτσενο Ιγνάτιος Μιδιέ, Μάριος Μπέγζος (Αθήνα), Job Getcha (Παρίσι), Kirill Hovorun (Κίεβο), Assaad Kattan (Münster), Νικόλαος Λουδοβίκος (Θεσσαλονίκη), Paul Meyendorff (Crestwood/Νέα Υόρκη), Γρηγόριος Παπαθωμάς (Tallinn), Vladan Perišić (Βελιγράδι), Mariyan Stoyadinov (Βελίκο Τάρνοβο).

Οι συμμετέχοντες από καθολικής πλευράς ήταν: Επίσκοπος Gerhard Feige (Magdeburg), Thomas Bremer (Münster), Hyacinthe Destivelle (Παρίσι), Edward Farrugia (Ρώμη), Basilius J. Groen (Graz), Pieter Kohlen (s-Hertogenbosch), Hervé Legrand (Παρίσι), Johannes Oeldemann (Paderborn), Rudolf Prokschi (Βιέννη), Wolfgang Thönissen (Paderborn).

